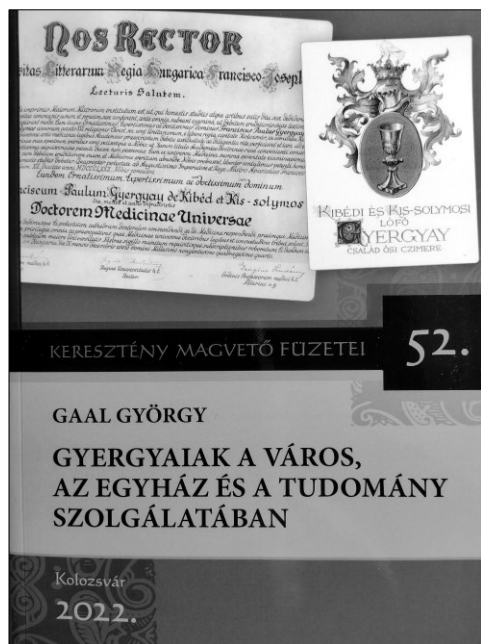

Gaal György: *A Gyergyaiak
a város, az egyház és a tudomány szolgálatában.
Egy erdélyi unitárius család három százada.*

Keresztény Magvető Füzetei 52. Magyar Unitárius Egyház,
Kolozsvár 2022, ISBN 978-606-8779-14-0, 388 old.

Kedves Egybegyűlteik!

Nagy-nagy szeretettel köszöntöm dr. Gaal György irodalomtörténészt, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet emeritus professzorát úgy is, mint aki a mai napon ünnepli 75. születésnapját, de úgy is, mint akinek a legújabb kötetét ma délután mutatjuk be a nagyközönség előtt. A két esemény egybeesése nem a véletlen műve, ugyanis a Gyergyaiakról, Gaal György professzor úr anyai ágú felmenőiről írott családtörténet bemutatására aligha találhattunk volna jelképesebb időpontot február 16-ánál.

2019 decemberében, egy hétfői napon ugyanebben a teremben mutattuk be a szerző 70. születésnapjára készült összefoglaló kisebb kiadványt, amelyet Horváth Csaba állított össze *Gaal György irodalmi munkássága 1968–2018* címmel, a Keresztény Magvető Füzetei sorozat 51. számaként.

Kedves Professzor úr!

Alaposan meggyűjtöd a baját azoknak, akik követik publikációidat, és lépést kívánnak tartani irodalmi munkáságoddal. 75. születésnapodon kiderül, hogy bőven van kiegészítenivaló az öt évvel korábban készült bibliográfián, ugyanis azóta több tisztes méretű könyv került íróasztalodról a nyomdába, és ezek mellett unitárius vonatkozású írásaid is szép számmal születtek. Köszönjük, hogy nem tudod és nem is akarsz abbahagyni a kutatói munkát és az írást.

Ez a csinos kötet, amelyet ma bemutatunk a Keresztény Magvető Füzetei 52., Gaal György tollából pedig ugyanebben a sorozatban megjelenő negyedik füzet. 2011-ben a Magvető Füzetei a 47. számmal indultak újra, és az azóta immár megjelent hat füzet közül négynek Gaal György a szerzője, és mi tagadás, az ötödik füzet megjelenéséből is alaposan kivette a részét.

Gaal György professzor az erdélyi teológiai irodalom első folyóiratának, az 1861-től megjelenő *Keresztény Magvetőnek* (ez nem tévesztendő össze a Keresztény Magvető Füzeteivel) hűséges munkatársa és veteránja, aki majdnem öt évtizede közöl az unitáriusok eme „szép, jó és igaz *Magvetőjében*”.

De miért is ír Gaal György olyan gyakran az unitáriusokról és az unitáriusoknak? A válasz itt rejlik ebben a 388 oldalas kötetben. A *Gyergyaiak a város, az egyház és a tudomány szolgálatában. Egy erdélyi unitárius család három százada* című kötet családtörténet: Gaal György anyai őseiről, a Gyergyaiakról ír. Szabó Gyulát idézve „kegyetlen kegyelet” úgy írni családtörténetet, hogy 1996 óta egyetlen Gyergyai családnév viselő leszármazott sem él már Erdélyben; és furcsa fintora a sorsnak az is, hogy a kötet megírásához szükséges nyugalmas hónapokat éppen a világhárvány hozta el. Amikor a könyvtárak és a levéltárak bezártak, akkor volt ideje

a szerzőnek a birtokában levő Gyergyai-hagyatékot átnézni és azt könyvvé formálni.

A Gyergyaiak élete szervesen összekapcsolódott az unitárius egyház és a város történetével. A 18., 19. és 20. században alig volt olyan megmozdulás Kolozsvárott, ahol a Gyergyaiak ne lettek volna jelen és ne vállaltak volna benne valami vezető szerepet. Minden túlzás nélkül kijelenthetjük, hogy sem a város, sem pedig a kolozsvári eklézsia története nem írható meg nélkülük. A család felmenői között találunk ötvöst és ügyvédet, nyelvészt és műfordítót, centumpatert és országgyűlési követet, zenészt és ünnepelet tenort és nem utolsósorban európai hírvő orvost. Ha pedig a szélesebb rokoni szálakat is kibontjuk, akkor unitárius püspökök és főgondnokok, teológiai tanárok és országgyűlési képviselők fognak megelevenedni az olvasó szemé előtt.

Foto: Horváth László

A család első említése 1602-re datálható, a jeles família 1655-ben II. Rákóczi Györgytől kapott nemesi oklevelet, és önmagában a 17. századtól a 21. századig terjedő leszármazási táblát is közel tíz nyomtatott oldalon keresztül követhetjük a kötetben, s ez mindössze egy töredéke annak a hatalmas anyagnak, amelyett Gaal György a rá jellemző alaposággal tár olvasói elé. Több mint kuriózum, hogy a szerző birtokában van több száz, a családdal kapcsolatos gyászjelentő. A kötetben ízelítő gyanánt próbáltuk bemutatni a reprodukálható képanyag egy részét is, s talán nem mellékes, hogy több Gyergyai portrét Barabás Miklós festett.

A kötet felépítése kronologikus, és a család, illetve a város története kiegészítik egymást. A szerző vallomása szerint „egy nagy család szomorú végű története ez a kötet. Több csúccsal s néhány mélyponttal. A család múltja tükrözi nemcsak Kolozsvár, de Erdély és az Unitárius Egyház történetét is a 18.

századtól a 21. századig. Mára csak néhány sír és épület emlékeztet a családra, s jó néhány nyomtatvány, »szellemi termék« könyvtárainkban.” A komor hangulatú vallomást mégiscsak feloldja a családi kronológia utolsó reménytelő bejegyzése: „2016. szeptember 22-én Kölnben megszületik Gyergyay Paul Bernard fia, Mátyás, aki a család egy új generációját képviseli.” (384. old.)

Perillustris Domine professor dr. Georgius Gaal de Dálnok. Nos Te salutamus et laudamus magno honore! Ad multos et faustissimos annos!

Kovács Sándor

Elhangzott 2023. február 16-án a Magyar Unitárius Egyház kolozsvári Vallásszabadság Házában megrendezett könyvbemutatón, ahol ft. Kovács István unitárius püspök üdvözlő szavai és az itt közölt bemutatás után dr. Bódis György igazgató-főorvos, az Erdélyi Múzeum-Egyesület alelnöke ismertette a könyv orvosi vonatkozásait, majd pedig a szerző beszélt a kötet keletkezéséről.